

ósi földek egyszerűségéhez fordul, mihelyt társadalmi biztonságát elveszti. Ez a zavaros elképzelés semmit sem magyaráz és semmit sem éreztet. A *Szörös Majomban*, egy első osztályon utazó nő, a kazánházban szénportól fekete, izzadságtól csuromvizes fűtőt lát meg és azt kiáltja, hogy az „szörös majom.” A fűtő ezen elgondolkozik, soká tépelődik és végül is megőrül. Így jelképezi O'Neill a társadalmi rétegek ellentéteit. Ez azonban nem megoldás és még csak nem is magyarázat. A lusta művészi felfogás prototípusának nevezhetők. O'Neillt szimbolizmusa megfosztja inspirációjának erejétől és nemességétől, a faji előítéletek és a társadalmi korlátok elleni felháborodását pedig férfiatlanná teszi. *Isten minden gyermekének szárnya van* című darabjában egyetlen egyszer sikerült méltó módon kifejeznie a faji elnyomás ellen lázadozását, de ez elszigetelt példa marad művében. Beállítottsága inkább vallásos, mint társadalmi, az élet problémájára is inkább vallásos megoldást keres, mint arról egész műve és *Végtelen napok* című könyve tanuskodik.

Azon gondolkozunk, hogy ez a színházi fogásokkal és gépekkel teli, hatalmasan együgyű életmű nem az amerikai kultúra jelenlegi állapotát fejezte-e ki, azét a kulturáét, ami alig két évszázad alatt fejlődött a mai állapotáig s máris annyira veszélyeztetettnek érzi magát. Ritka kivételeitől eltekintve, az amerikai eszmélkedés még nem haladta túl a mitológiák korát.

(Paul Nizan)

AZ UJ ÉLET-MOZGALOM KINÁBAN. Az a humanista eszmény, amely a kínai *Uj Élet*-mozgalom első elméleti embereit *Hu Cse-t* és *Csáj Juan Peit-t* hevítette („az Uj Élet a boldogság, haladás“) kezdetben a racionalista hithez kapcsolódott. („Az az Uj Élet, amelynek értelme van. Az élet, miértje, az élet értelme“.) Eredeti formájában ennek az ideológiának semmi sikere sem volt Kinában. Ezzel szemben Japánban keletkezett néhány közösség, amely az Uj Életet vallotta, de csakhamar ezek is eltűntek. A politikai kudarc, a nép nyomora és a japán támadások voltak szükségesek ahhoz, hogy a kormányzásra képtelen *Csang Káj Sek* felfedezze az Uj Életben a maga hibáinak igazolását. *Csang Káj Sek* felhasználta az Uj Élet nevét, de annak az Uj Életnek, amit ma a Kuomintang bürokratái hirdetnek, semmi köze az irodalmárok egykori mozgalmához. Az új erkölcsi értékeket meghatározó tíz alapszabály és hét rendelet a mértékletességet, a takarékoságot, a tisztaságot, a türelmet, a hazafias önfeláldozást és a nemi önmegtartóztatást ajánlja... (A kalapot bizonyos meghatározott szögben nyomjuk a fejünkbe! Ne látogassuk a ledér erkölcsű nőket!... stb.) Ezeknek az elveknek az értelmében 1934 decemberében Pejpingben „több, mint tízezer tiltott pamfletet, erkölcstelen könyvet és sikamlós regényt“ égettek el...

Ezeket a laza, vagy gyermekes tanításokat *Csang Káj Sek* az újaszületett konfuciusi tannak tekinti. Ennek ellenére felfedezhetjük bennük *Mö-Cseu*, a konfuciusi tan ellenfelének s a hittérítőknak a hatását is. *Csang Káj Sek* valamennyi tanításnak a lényegét elferdíti. Az olyannyira gőgös, főuri és individualista konfuciusi erkölcs, a diktátor módosításában a kellemes életvitel gyakorlati tanításává süllyed. *Mö-Cseu*-tól, aki az egyetemes szeretetet hirdette és a háborút a legerélyesebben elítélte, *Csang Káj Sek* a mértékletesség dicséretét, a pompázatos tometési szertartások elítélését és a zsarnokságra való hajlamot veszi át. Végül, a diktátor, aki a kereszttség felvétele óta felesége és a hittérítők befolyása alá került, azt bizonygatja, hogy Jézus tanítása a testvériségről azonos a *Szun Ját Szen* tanításával és hogy a *Szun Min Csu* (nacionalizmus, demokrácia, népjólét) az evangéliumból ered.

„Ki mentheti meg Kinát?” — kérdi *Gasperment* jézustársasági atya. — „A mi Urunk Jézus Krisztus. — Mi önt majd Uj Életet a hatalmas kínai népbe? Az evangélium, a katolikus vallás” — és bizonyára a négy erény: a *Li, Ji, Lien, Cse*. Nem fordítjuk le e szavakat. Az irás-magyarázók még ma is vitatkoznak értelmük fölött. De nem is fontos: ugyan olyan jelszavak, mint Németországban a „kenyér és becsület”, Franciaországban meg a „becsület és közéleti tisztaság”.

Ezeknek az erényeknek a hiánya okozza, hogy Kinában oly' rossz a helyzet. Züllött mandarinátus, tudatlanság, nyomor, kicsapongás, fosztogatások, gyilkosságok, fegyelmezetlenség és zavargások. Kinának üdvözítő tanra volt szüksége, amely azt a szerepet töltse be, mint a kereszténység a római birodalomban. Márpedig a kínaiak Szün Jat Szen eredeti eszméiben (a szocializmusban) rátaláltak erre a tanra. Nyolcvan millió kínai él jelenleg az általa inaugurált köztársaságban. A parasztság támogatása sikerre vezette ezeket a köztársaságokat, amelyeknek seregei a Kuomintang seregek támadásai ellenére állandóan előre nyomulnak. Ahogyan a római császárok a kereszténység elleni harcban megkísérelték bürokratikus uton hivatalos vallást teremteni (Róma és Augustus kultuszát), ugyanugy Csang Káj Sek Szün Jat Szen eredeti eszméinek ellensúlyozására iparkodott megteremteni Nanking város és a sajátmaga kultuszát. Az uccákon a cserkészek és a rendőrség őrökdi a közerkölcsök fölött: megméri a szoknyák hosszúságát, kicsavarják a járókelők szájából a cigarettát... *Wang Csing Wej* világosan beszél: „Csang Káj Sek, amidőn az Uj Élet mozgalmat útjára bocsátotta mindenekelőtt Szün Jat Szen eszméinek veszedelmét vágyott leküzdeni... és az ezek elleni erkölcsi küzdelem kedvéért támogatjuk mi is a mozgalmat”. Erkölcsi küzdelem! Millió kínai hull el az éhségtől; a japánok ágyuk vagy hazugságok segítségével hatalmas tartományokat ragadnak el. Az ország más részében a gazdasági válság pusztít. És Csang Káj Sek „erkölcsi küzdelmet” indít! Persze, a kínai válság gyökere „az emberek lelkében van.” Nyilvánvaló, hogy az Uj Élet mozgalom, amely a négy legendás erény segítségével kívánja Kinát megmenteni, csupán a szervezett regresszió egyik változata.

Korodi Oszkár

A Z ORVOSTUDOMÁNY TÁRSADALMI FELADATAI. Az orvos és a környező társadalom viszonyát eddig csak elégtelen mértékben vizsgálították meg. Különös érdeklődésre tarthat tehát számot dr. *R. Pierreville* könyve: *L'Inégalité humaine devant la mort et la maladie* (Az emberek egyenlőtlensége a halállal és a betegséggel szemben), amely a megadott társadalmi szerkezet viszonyát teszi tanulmány tárgyává, nem az orvosi szervezettel, hanem magával a lakosság egészségügyi állapotával. A könyv címe felfedi, hogy milyen szempontból indul ki a szerző, ugyanakkor rámutat arra a végkövetkeztetésre, amire *Pierreville* hatalmas adat tömege alapján jut. A könyv megcáfolja a lusta gondolkodás régi mondását, t. i., hogy „a gazdag és a szegény egyenlő a betegség és a halál előtt.” Azok, akik lelkiismeretesen vetették fel ezt a kérdést ugyan régen tudták, hogy a gazdag és a szegény nem egyenlők, ami a kezelési lehetőségeket illeti s nem akad orvos, aki ne tudná, hogy társadalmi és gazdasági jellegű tényezők mily gyakran befolyásolják a gyógyítási eljárásokat. De *Pierreville* dr. ezen felül még azt is bebizonyítja, hogy magával a betegséggel szemben sincs egyenlőség, mivel a társadalmi feltételek visszahatnak az élettani folyamatokra, pontosabban a szervezetnek a patológikus jelenségek ellen való védekezésére. „Egészségünk a jelenlegi társadalmi körülmények között, — írja a